

Penttilä
TIO / TTIAsiakirjatyyppi
28.11.2023VN/24735/2023-LVM-6
Julkinen

Viite: Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö VN/24735/2023

Liikenne- ja viestintäministeriön lausunto hallituksen esitysluonnoksesta Tullin rikostorjuntalain 3 luvun muuttamisesta (hankkeen VM109:00/2023 lausunto)

Valtiovarainministeriö on pyytänyt 14.11.2023 päivätyllä lausuntopyynnöllä liikenne- ja viestintäministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi rikostorjunnasta Tullissa annetun lain 3 luvun muuttamisesta. Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Esitysluonnoksen mukaan muutettavaksi ehdotettava rikostorjunnassa Tullissa annetun lain 3 luku vastaa olennaisilta osiltaan pakkokeinolain 10 luvun ja poliisilain 5 luvun säännöksiä salaisista pakkokeinoista. Esityksen mukaan Tullin rikostorjuntalain 3 lukuun on tarpeen tehdä soveltuvin osin vastaavat muutokset, kuin mitä on tehty pakkokeinolain 10 lukuun ja poliisilain 5 lukuun (laki 452/2022 ja 492/2023) ja Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 3 lukuun (HE 217/2022 vp/EV 9/2023 vp).

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää yleisesti kannatettavana ehdotuksen lähtökohtaa, että salaisia pakkokeinoja koskevia säännöksiä uudistetaan yhdenmukaisesti ja että sääntely on tältä osin mahdollisimman saman sisältöistä.

Luonnoksessa ehdotetaan muutettavan Tullin rikostorjuntalakia siten, että salaisena tiedonhankintakeinona toteutettavan televalvonnan lupaa ei enää jatkossa lähtökohtaisesti rajoitettaisi vain tiettyihin luvan hakemisen hetkellä tiedossa oleviin teleosoitteisiin tai telepäätelaitteisiin. Liikenne- ja viestintäministeriö pitää ehdotetun sääntelyn tavoitetta kannatettavana, mutta samalla on varmistuttava siitä, että seurattavien henkilöiden laitteita tai osoitteita ei lisätä seurantaan liian kevein perustein sivullisten luottamuksellisen viestin suojaamiseksi. Liikenne- ja viestintäministeriö viittaa tältä osin perustuslakivaliokunnan poliisilain ja pakkokeinolain yhteydessä antamiin lausuntoihin PeVL 98/2022 vp ja PeVL 99/2022 vp. Vastaavat ehdotukset merkitsivät perustuslakivaliokunnan mukaan huomattavaa ja periaatteellisesti merkittävää muutosta perustuslain 10 §:ssä turvattun luottamuksellisen viestin salaisuuden suojan rajoittamista koskevaan lainsäädäntöön. Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan ehdotettu muutos on omiaan heikentämään telepakkokeinojen käyttöä koskevaa oikeussuojaa.

Ministeriö pitää tärkeänä, että esityksessä arvioitaisiin kokonaisvaltaisesti ehdotuksen vaikutuksia yksityisyyden suojaan. Arvioinnissa tulisi kiinnittää huomiota myös sivullisten yksityisyyden suojaan.

Liikenne- ja viestintäministeriö kiinnittää huomiota siihen, että ehdotettuja muutoksia ei ole arvioitu EU:n tuomioistuimen tai Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön valossa. Yleisesti tuomioistuimen viimeaikaisen ratkaisukäytännön voidaan katsoa asettaneen rajoituksia viranomaisten tiedonsaantioikeuksille, edellisen kerran ratkaisussaan C-140/20. Tuomioistuimessa on myös parhaillaan

vireillä ennakkoratkaisupyynnöitä, joilla voi olla vaikutusta ehdotuksen alaan, etenkin koskien sähköiseen viestintään liittyvien tietojen saantia. Erityisesti liikenne- ja viestintäministeriö kiinnittää valtiovarainministeriön huomiota unionin tuomioistuimen tuoreeseen ratkaisuun asiassa C-162/22, jossa tuomioistuin on käsitellyt viestinnän välitystietojen myöhempää käyttöä korruption kaltaisissa rikoksissa. LVM:n näkemyksen mukaan esitysluonnoksessa tulisi ottaa huomioon EU:n tuomioistuimen relevantti oikeuskäytäntö ja erityisesti ratkaisu asiassa C-162/22.

Lopuksi liikenne- ja viestintäministeriö kiinnittää huomiota perustuslakivaliokunnan lausunnoissaan PeVL 98/2022 vp ja PeVL 99/2022 vp nostamaan seikkaan, että pakkokeinojen ja esitutkinnan sääntelyn tavoin myös poliisilain rikosten torjuntaa koskevien toimivaltuuksien sääntelylle on ollut ominaista kehitys, jossa toimivaltuuksia lisätään tai niitä laajennetaan vähittäin. Ehdotusluonnoksen mukaan huomiota voidaan kiinnittää siihen, että esityksessä ei ehdoteta kokonaan uusia toimivaltuuksia. Esityksessä kuitenkin ehdotetaan jo olemassa oleviin toimivaltuuksiin tiettyjä muutoksia, joista osa on luonteeltaan toimivaltuuden käyttöalaa laajentavia. Liikenne- ja viestintäministeriön arvion mukaan nyt lausuttavana oleva hallituksen esitys on osa tällaista kehityspolkua. Perustuslakivaliokunnan tavoin ministeriö kiinnittää huomiota siihen, että vaikka toimivallan laajennukset voivat sinänsä olla vähäisiä, on välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa otettava huomioon myös jo aiemmin säädetyt valtuudet.

Laura Eiro
Osastopäällikkö

Pauliina Penttilä
Ylitarkastaja

VN/24735/2023-LVM-6

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: